

працюють учні, може досягати 60-65 градусів за Цельсієм. Дотримуватися акуратності у роботі потрібно, щоб віск не потрапив на одяг, а у разі забруднення пляму вивести на папір гарячою праскою. Барвники також можуть залишити стійкі плями на одязі, а прибрати їх можна тільки за допомогою хлору. Тут обов'язково потрібно користуватися серветками.

У наш час технологія писанкарства збереглася і розвивається завдяки майстрам старшого покоління, що передають свій безцінний досвід усім бажаючим.

Неповторні орнаменти-символи, що зображуються на писанках несуть прадавні знаки розуміння природи та устрою світу, наближають до народних традицій та нагадують про минуле українців. Адже писанка у світі є символом нашого українського народу. Сучасні писанки приваблюють своїми оригінальними орнаментальними зображеннями, вишуканістю, гармонією колориту та незвичними техніками виконання.

Список використаної літератури

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К.: Рад. школа, 1981. – 214с.
2. Андріяшин В.І. Нормування праці учнів у шкільних майстернях. – К.: Рад. школа, 1972. – 40с.
3. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. – М.: Просвещение, 1985. – 218с.
4. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів / Т. Башинська // Поч. шк. – 2003. №7. – С. 59–62.
5. Володько В.М. Індивідуалізація і диференціація навчання // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 17–23.
6. Волощук І.С. Концептуальні засади розвитку творчих здібностей школярів // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – №3. – С. 4–9.
7. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці : навч. метод. посібник / В.В. Бербец, Н.В. Дубова, О.М. Коберник та інші; за заг. ред. О.М. Коберника. – Умань, 2003. – 92 с.

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ВИШИТОГО ВИРОБУ

*Велика Я.О.
м. Полтава*

Вишивка – один з давніх і найбільш поширених видів народного декоративно-прикладного мистецтва. На сьогоднішній день, створено багато різних гуртків, для навчання оздобленню виробів вишивкою, які користуються великою популярністю. Вишивка – це і оздоблення одягу, і весільні рушники, і елементи, покликані прикрасити оселю: скатертини, фіранки, покривала тощо. Як і будь-яка технологія трудового навчання, виготовлення вишогото виробу вимагає від учнів безсумнівного дотримання правил техніки безпеки під час уроку.

Сьогодні набирає популярності використання вишивки у ході виховного процесу, який здійснюється у закладах навчальної освіти, одним з основних завдань якого є естетичне виховання дітей. Велику увагу в період підготовки та проведення уроків необхідно надавати питанню дотримання техніки безпеки. Всі уроки трудового навчання починаються із ознайомленням учнів з правилами техніки безпеки.

Найкраще запам'ятовують діти ці правила коли їх вивчення проводять із застосуванням ігрових форм навчання, наочних посібників, знаків безпеки, відеороликів. [4, С. 2] Сьогодні в Україні створено програми, які навчають різним видам вишивки, так само розроблені дидактичні рекомендації до проведення

цих занять. Але все таки велика кількість питань залишається не розкритими і вимагає детальнішого вивчення.

Такі вчені, як Н.С. Бичкова [1], В.К. Збарський [2], В.В. Мороз [4] у своїх працях намагалися розкрити проблему охорони здоров'я під час уроків.

Існує багато авторських програм [3, 5], заснованих на вишивці, для дітей різного віку, проте, проаналізувавши їх, доходимо висновку, що техніці безпеки у них приділяється не досить багато часу. Загалом дітей знайомлять із загальними положеннями про безпеку, сформульованими довільно на розсуд вчителя.

На заняттях з трудового навчання школярі можуть травмуватися. Тому вкрай важливо, щоб учитель контролював поведінку та робочу діяльність учнів, перевіряв справність і безпечність інструментів. Кожний учень повинен ознайомитися з правилами техніки безпеки. Тільки після контролю знань учнями цих правил їх допускають до роботи [1, с. 16]

Особливості техніки безпеки при виготовленні вишитого виробу можна розглянути на прикладі виготовлення сорочки. Щоб виготовити її, потрібно володіти основними прийомами оздоблення вишивкою, правильно підібрати інструменти та матеріали. Особливу увагу при виготовленні вишитого виробу слід приділити дотриманню техніки безпеки. Важливе значення має організація безпечних умов роботи школярів, а також охорона і гігієна праці.

Для вишивання слід використовувати спеціальний набір вишивальних голок. Такі голки мають збільшене вушко у яке легко затягувати нитку. Це дуже зручно, адже під час роботи доводиться часто змінювати нитку, до того ж затягнута у таке вушко нитка менше перетирається під час вишивання.

Нитки для вишивки використовують різноманітні: бавовняні, льняні, шовкові, синтетичні, шерстяні, штапельні. Найчастіше вишивають нитками «муліне».

Перед початком роботи з учнями потрібно обов'язково провести вступний інструктаж з техніки безпеки. Під час виготовлення вишитого виробу слід пам'ятати про техніку безпеки при роботі з ножицями, голкою та специфічні правила безпеки.

Наведемо приклад вступного інструктажу для учнів при оздобленні рушника вишивкою:

Загальні правила:

1. Необхідно підготувати інструменти і матеріали та розмістити їх так, щоб не витрачати час і сили на непотрібні рухи.

2. З правого боку на столі повинні знаходитися такі інструменти: подушечка з голками, ножиці, нитки, а зліва – схема вишивки.

3. Можна також скористатися круглими чи прямокутними п'яльцями, а найзручніше, коли вони закріплені на спеціальному штативі, висота якого регулюється за допомогою гвинтів – тоді обидві руки вільні і підхоплюють по черзі голку над тканиною і під нею, робота просувається швидко, не стомлюються спина й очі.

Санітарно-гігієнічні вимоги під час виготовлення вишитого виробу:

1. Працювати треба в добре провітреному приміщенні, при достатньому денному чи електричному освітленні.

2. Під час роботи треба сидіти прямо притулившись до спинки стільця, не нахилити низько голову.

3. Виріб слід тримати на відстані 20-25 сантиметрів від очей.

4. Обов'язково необхідно робити перерву на 10 хвилин, щоб не втомлювалися очі.

Правила безпеки праці:

1. Голки зберігати у подушечці.

2. Забороняється залишати голку без нитки та вколювати її в робочий одяг.

3. Користуватися спеціальною голкою для вишивки відповідної товщини.

4. Не працювати іржавими голками.
5. Забороняється підносити голку та ножиці до очей.
6. Зберігати ножиці у визначеному місці, а під час роботи класти праворуч.
7. Передавати ножиці із зімкнутими лезами кільцями вперед.

Іншою, не менш важливою складовою безпечності умов праці при виготовленні вишитого виробу та оздоблення бісером є дотримання санітарно-гігієнічних вимог.

Основними санітарно-гігієнічними вимогами до організації навчального процесу є такі:

- забезпечення гігієни навчальних приміщень, праці вчителя й учнів;
- забезпечення гігієни обладнання, навчально-матеріального технічного оснащення уроку відповідно до санітарно-гігієнічних норм;
- отримання оптимального температурного режиму у класі;
- оптимальність природного та штучного освітлення класної кімнати;
- забезпечення гігієни робочих місць учителя й учнів;
- наукова організація праці вчителя й учнів з точки зору ергономіки (зручності та швидкодії);
- створення на уроці позитивної психофізіологічної атмосфери, взаємної поваги та довіри.

У першу чергу безпека праці залежить від свідомості кожного учня. Завдання вчителя – донести школярам її важливість. Запропоновані прийоми організації заняття покликані надати учням допомогу у вивченні важливих правил техніки безпеки на уроках трудового навчання та технології [1, С. 18–19]

Отже, безпечність умов праці є пріоритетом при виготовленні вишитого виробу. Правила безпеки при оздобленні вишивкою базуються на загальних правилах техніки безпеки для учнів школи під час проведення уроків з обслуговуючої праці та санітарно-гігієнічних вимог до організації навчального процесу, на інструкції з охорони праці для вчителя трудового навчання (майстра виробничого навчання), проте мають свої особливості, враховуючи специфіку дисципліни. На сьогодні існує багато методичних розробок, присвячених вишивці, у яких наголошують важливість дотримання санітарно-гігієнічних норм, обізнаності учнів з правилами безпеки та контролю за їх виконанням, але самі правила і норми часто носять емпіричний характер і потребують подальшого наукового доопрацювання.

Список використаної літератури

1. Бичкова Н.С. Як зробити вивчення правил безпеки цікавим? // Трудове навчання в школі. – 2015. – № 19. – С. 16–19.
2. Збарський В.К. Сучасні вимоги техніки безпеки та виробничої санітарії до трудової підготовки учнів у школі [Текст] / В.К. Збарський // Трудове навчання в школі. – 2010. – № 8. – С. 44
3. Маландій Л.Б. Навчальна програма з позашкільної освіти художньоестетичного напрямку «Народна вишивка». [Електронний ресурс]. Електронні дані. – Режим доступу: http://but.at.ua/programa_gurtka_narodna_vishivka.pdf – Заголовок з екрана. – Дата звернення: 25.03.2018. – Мова укр.
4. Мороз В.В. Техніка безпеки на уроках трудового навчання [Текст] / В.В. Мороз // Трудове навчання в школі. – 2012. – № 4. – С. 2–5
5. Шкура Г. А. Навчальна програма з позашкільної освіти художньоестетичний напрям (декоративно-ужитковий та образотворчі профілі). [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://udcpo.com.ua/PDF/METHOD/zb_rnik_hud-est.pdf – Заголовок з екрана. – Дата звернення: 25.03.2018. – Мова укр